

NIEUWSBRIEF

HISTORISCH MUSEUM VOORSCHOTEN

**Stichting Historisch Museum
Voorschoten**

Nieuwsbrief no.16 April 2011

Inhoud

- Van het Bestuur
- Uitnodiging en agenda Jaarvergadering Vrienden
- Tentoonstellingen
- Aanwinsten voor het Museum
- De Corpec Collection
- Jaarverslag 2010
- Toelichting jaarcijfers 2010
- Verslag Vriendenbijeenkomst 2010
- Landgoed Duivenvoorde in woord en beeld

De verwachting is dat in de 2^e helft van 2010 de aanvraag voor erkenning kan worden ingediend;

- sluiten van een samenwerkingsovereenkomst met de Voorschotense Kunstkring over het gezamenlijk gebruik van het te verbouwen pand Voorstraat 17;

- samenwerking onderzoeken met de Vereniging tot behoud van Oud-, Groen- en Leefbaar Voorschoten, bijvoorbeeld door het gezamenlijk organiseren van activiteiten en het uitgeven van een gezamenlijke Nieuwsbrief;

- uit onderzoek naar o.a. de bezoekcijfers, uitgevoerd door Alfred Koeten, is gebleken dat de vrijdagopenstelling weinig bezoekers trekt. Daarom zal de openstelling op vrijdag vervallen en met ingang van de laatste tentoonstelling van 2010 worden verplaatst naar de woensdag;

- bij de start van het museum ("museum in wording") is geen entreegeld geheven. Nu het museum zijn bestaansrecht heeft bewezen wil HMV BTW-plichtig worden en zal entreegeld worden geheven. Het is de bedoeling dat de Vrienden van HMV geen toegang betalen.

10. Rondvraag en sluiting

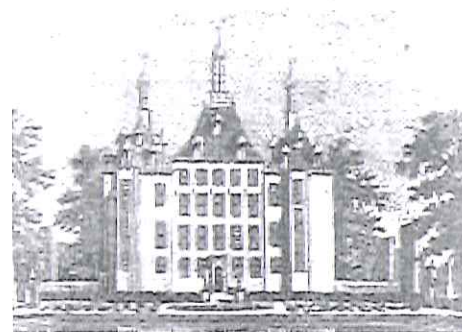
De heer Winkel vraagt aandacht voor het tegeltableau aan de spoorwegzijde van het oude gebouw van de pottenbakkerij van Groeneveldt. Als het gebouw gesloopt wordt in het kader van de vernieuwing van de Dobbewijk moeten de tegels hiervan worden bewaard. Hier had het bestuur zelf ook al aandacht aan besteed.

De vergadering wordt om 20.56 uur gesloten

Landgoed en kasteel Duivenvoorde in woord en beeld

Bewoners, landgoed, kasteel, interieur en collectie

Ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan van de Stichting Duivenvoorde is in 2010 een belangrijk nieuw boek uitgebracht over het landgoed en kasteel Duivenvoorde te Voorschoten. Bewoners, bouwgeschiedenis, interieur en collectie komen uitgebreid aan bod. Op 28 april 2010 werd het boek aan Z.K.H. Prins Willem-Alexander en H.K.H. Prinses Maxima aangeboden. De viering van het jubileum vond plaats in een grote tent naast het kasteel. De Koninklijke gasten kwamen per fiets van het nabij gelegen Eikenhorst te Wassenaar.

*Tekening van de achtergevel door
Haen, 1739.*

Foto Collectie Corrie Huguenin

Het boek biedt vooral ook een uitstekend en gedetailleerd overzicht van het geheel: landgoed, kasteel, bewoners en interieur en collectie.

In Nederland zijn enkele tientallen landgoederen en kastelen samen met het interieur integraal gaaf bewaard gebleven. Duivenvoorde is daar één van en tevens één van de mooiste. Na een bezoek aan Duivenvoorde is er een kleine en goede gids te koop. Voor degenen die nu dieper willen ingaan op de geschiedenis van één van de belangrijkste kastelen van Holland en zijn interieur vormt dit boek een prachtige uitdaging.

Vanaf zijn eerste vermelding in het jaar 1226 tot 1771 is Duivenvoorde onafgebroken in het bezit gebleven van de familie Van Wassenaer. Na een vererving via de families Torck (van Rosendael bij Velp) en Van Neukirchen genaamd Nyvenheim kwam Duivenvoorde in de 19^e eeuw in het bezit van de familie Steengracht van Oostcapelle en in de 20^e eeuw in het bezit van de familie Schimmelpenninck van der Oye. Duivenvoorde is in zijn gehele bestaansperiode nooit verkocht.

Duivenvoorde was tot ca. 1916 een buitenverblijf. De familie bewoonde in de winter het huis in Den Haag. In de inleiding benadrukt de eindredacteur mevrouw dr. A. de Vries, conservator van het museum, de voortdurende verandering van landgoed en kasteel gedurende het bestaan ervan. In het geval van Duivenvoorde zijn de hoofdaanleidingen voor veranderingen in het bijzonder overlijden en verervingen en de oprichting van de Stichting Duivenvoorde in 1960 geweest. De laatste drie eigenaren van Duivenvoorde: jhr. mr. H.A. Steengracht (1836 – 1912), eigenaar vanaf 1866, W.A.A.J. Schimmelpenninck van der Oye (1889 – 1957) en jkvr. L.H. Barones Schimmelpenninck van der Oye (1891 – 1965) waren ongehuwd. Dynamiek en verandering zijn niet alleen van deze tijd.

Veranderingen werden aangebracht in het landgoed. Na uitbreiding door aankopen tot ver in de 19^e eeuw omvat het landgoed nu na verkopen onder andere ten behoeve van woningbouw in Voorschoten en Leidschendam in de jaren '60 en '70 van de 20^e eeuw ca. 270 ha. Aangelegd

in de 19^e eeuwse Engelse landschapsstijl met elementen uit eerdere perioden van aanleg. Op basis van nieuw archiefonderzoek schreef Prof. Dr. J.C. Bierens de Haan het hoofdstuk over 'de geschiedenis van het landgoed, park en tuin als spiegel van het huis'. Familierelaties en de internationale werkomgeving speelden een belangrijke rol bij de aanleg van het park in Franse stijl in het laatste kwart van de 17^e en eerste kwart van de 18^e eeuw. De Haarlemse tuinarchitect J.D. Zocher (1791 – 1870) maakte in 1837 tekeningen op basis waarvan het huidige park in Engelse landschapsstijl werd gerealiseerd. Boeiend zijn de paragrafen over het onderhoud van de tuinen en de exploitatie van het landgoed. Vanaf 2006 wordt een landgoedvisie opgesteld waarin voorzien is in het herstel van het park en ingespeeld wordt op veranderingen in de agrarische sector en nieuwe ontwikkelingen.

Het kasteel werd na het einde van de middeleeuwen in 1631 en 1717 aanzienlijk verbouwd waarmee het zijn huidige aanzien verkreeg. In 1839-1840 werd voor het huis op basis van de plannen van de Engelse architect T.L. Donaldson (1795-1885) een lange brug aangelegd waarop een aantal zandstenen tuinvazen uit de tijd van de tuinaanleg in Franse stijl een plaats kreeg. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog liep Duivenvoorde grote schade op toen door de vertrekkende bezetter een achtergebleven V-wapen in de nabijheid van het huis tot ontploffing werd gebracht. Ook het in 1984 herbouwde, van de weg af gezien rechter bouwhuis werd verwoest. In 1957 kreeg de architect E.A. Canneman (1905 – 1987) verbonden aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg de opdracht tot restauratie. Die duurde van 1958 tot 1963. Naast de rijkssubsidie maakte een bijdrage van de laatste eigenares de restauratie financieel mogelijk. In 1960 besloot jonkvrouwe L.H. Barones Schimmelpenninck van der Oye landgoed, huis en interieur in de Stichting Duivenvoorde onder te brengen.

Door deze stap konden landgoed, kasteel en interieur integraal bewaard blijven. Door samenwerking met de Stichting Oosterland zijn een aantal belangrijke schilderijen die bij een eerdere vererving Duivenvoorde verlaten hadden naar het huis teruggekeerd.

Het huis zoals het nu aan ons wordt getoond heeft een prachtig interieur. Het bijzondere van het boek is dat het naast de hoofdstukken over de bouwgeschiedenis, landgoed en tuinen en de bewoners vooral ook ingaat op de collectie. Aparte hoofdstukken zijn gewijd aan de schilderijen, de familieportretten, achtergrond, herkomst en samenstelling van de bibliotheek, de porseleincollectie, de kleding, de meubels en het beeldhouwwerk, het aanwezige zilver, de collectie prenten en tekeningen en het archief. Boeiende bijdragen vanuit een kunsthistorisch oogpunt maar ook gebaseerd op een goed gefundeerde onderliggende inventarisatie en documentatie van de laatste jaren. Veel hiervan kan en moet in de toekomst nog verder worden beschreven en uitgediept. Een aantal onderdelen kon vanwege tijd en ruimte niet in het boek worden opgenomen. Voor wie echter de tijd kan nemen de inhoud van dit boek te lezen wordt verrijkt met een schitterende inkijk in het ontstaan van landgoed en kasteel Duivenvoorde, het leven van zijn bewoners en de aanwezige collecties. Voor de hoogtepunten hiervan zoals de beide serviezen van Loodrechts porselein verwijs ik naar de inhoud van de hoofdstukken over het interieur.

Het boek over Duivenvoorde is naast het voorwoord en het dankwoord samengesteld uit 15 hoofdstukken en telt 16 auteurs. De redactie is er zeer zeker in geslaagd van het boek een eenheid te maken. Voor wat betreft de compositie kan de opmerking geplaatst worden dat het hoofdstuk over de bewoners dat op basis van bestaande literatuur zonder nieuw archiefonderzoek werd opgesteld, korte biografieën bevat. Op basis van de

beschikbare archieven waren diepgaander en wat uitgebreidere biografieën zeker over de bewoners in de 19^e en 20^e eeuw mogelijk geweest. Informatie over levenswijze en familiale betrekkingen zijn eveneens beknopt. In de hoofdstukken over het landgoed, het kasteel het interieur en het archief is hierdoor zo nu en dan meer over de bewoners te lezen dan in het hoofdstuk over de bewoners zelf.

Op pagina 155 wordt de opmerking gemaakt dat het verzamelbeleid van de bewoners 'te hooi en te gras' zou zijn geweest. Het boek bewijst naar mijn mening gedocumenteerd eerder het tegendeel. De verzamelingen zijn geleidelijk aan gegroeid op basis van de behoeften van de bewoners en werden door gebruik en vererving gewijzigd.

Een ander kritiekpunt is de naar mijn mening eenzijdige en niet geheel evenwichtige kritiek op onderdelen van het beleid van de restauratiearchitect E.A. Canneman op de pagina's 86 en 87 vooral waar het gaat om in de 19^e eeuw aangebrachte toevoegingen. Aan het begin van het hoofdstuk over het interieur op pagina 89 wordt hem juist weer lof toegezwaaid voor het herstel van het interieur en zijn verfijnde smaak. De beslissing om de in 1882 aangebrachte Heerenkamer in 1962 weer te verwijderen werd na lang beraad genomen en had ook te maken met de museale functie die Duivenvoorde na de restauratie zou krijgen. Canneman was één van de bekwaamste restauratiearchitecten van zijn tijd en heeft in 1967 zijn beleid ter zake de restauratie uitvoerig gedocumenteerd¹. Het beschikbare restauratiebudget was sober. Tijdgenoten bestrijden de gemaakt opmerking dat 19e eeuwse meubelen en gebruiks-

¹ E.A. Canneman en L.J. van der Klooster, De geschiedenis van het kasteel Duivenvoorde en zijn bewoners, 's-Gravenhage, staatsuitgeverij, 1967, pagina's 5 en 70

voorwerpen die na de restauratie en herinrichting zijn verkocht van wezenlijk belang waren voor de inrichting. De eigenaren van Duivenvoorde hebben met liefde voor landgoed en huis gezorgd en het waar mogelijk verfraaid. Dat geldt ook voor de samenstellers van dit rijke boek. Het boek is uitstekend verzorgd. Vrijwel onberispelijk Nederlands en geen druk- of taalfouten. Voetnoten en bronvermelding, literatuurlijst en prachtige met zorg uitgekozen en goed afgedrukte illustraties. Een eerbetoon aan de oude wapenspreuk van de middeleeuwse Duvenvoirdes: "Mit Gansch Trouwe". Dit boek zal niet het laatste woord over Duivenvoorde zijn. Het biedt een uitstekend overzicht met nieuwe gezichtspunten en een solide basis en uitnodiging tot verder onderzoek over Duivenvoorde.

Duivenvoorde; Bewoners, landgoed, kasteel, interieur en collectie, onder redactie van dr. Annette de Vries. Uitgeverij Waanders, Zwolle en Stichting Duivenvoorde, Voorschoten, ISBN 978 90 400 7676 3 (hardcover) en ISBN 978 90 400 7677 0 (paperback), 264 pagina's.

Theo Kralt, Utrecht, 16 januari 2010

drs. T.P.G. Kralt MSc was in de jaren 1976 – 1985 rondleider op Duivenvoorde en was in 2008 eindredacteur van het boek 'Wielbergen en de familie Brantsen. De lotgevallen van een landgoed en Victoriaans landhuis in Angerlo'. Waanders Uitgevers, Zwolle, 2008. ISBN 978 90 400 8545 1, 313 pagina's.

Aanpassen beveiliging Museum

Door de kleine verbouwing van het Museum was het noodzakelijk de beveiligingsinstallaties tegen brand en inbraak aan te passen.

Door het in gebruik nemen van het voorste gedeelte van de bovenverdieping moest hier een extra bewegingsmelder worden aangebracht. Dit gold ook voor de extra ruimte voor het kantoor.

Gelukkig was bij de eerste aanleg voldoende ruimte in het systeem gecreëerd, zodat het bekabelen beperkt kon worden.

Bij de eerste ingebruikname in 2006 was de brandblusinstallatie beperkt tot twee brandblussers en een slanghaspel. De Brandweer ging hiermee akkoord met de strenge bepaling dat er geen personeel in de ruimte begane grond vóór werkzaam mocht zijn. Deze mocht alleen gebruikt worden voor opslag van materiaal. Door de uitbreiding bij de kleine verbouwing moest de brandbeveiliging dus voldoende worden aangepast. Dit gold ook voor de veiligheid van het personeel dat aanwezig was in de z.g. doodlopende ruimten (ruimten met maar één toe- of uitgang). In overleg met de brandweer en de firma die de beveiliging aanbrengt is besloten voor het plaatsen van 8 rookmelders en nog een extra brandblusapparaat boven.

Deze rookmelders geven bij activering, net zo als de bewegingsmelders, een signaal naar de meldkamer. Tegelijk gaat er een alarmsignaal klinken in het Museum. Bij vals alarm kan dit worden afgezet met het bedieningskastje bij de voordeur.

De installatie wordt twee maal per jaar gecontroleerd en beproefd.

Tevens was er toen de noodzaak ontstaan om het plafond van de ruimte beneden vóór (nu magazijn voor tentoonstellingen) te voorzien van een brandwerende laag. Dit is ook gebeurd en het ziet er nu veel netter uit.